

Zinātne pilsētā

Atvērta platforma līdzdarbīgai dabaszinātņu izglītībai pilsētā

Rīcība klimata jomā – kāpēc tas ir svarīgi?

Lai ierobežotu globālo
sasilšanu par
1,5° C, globālajām
oglekļa
emisijām līdz
2030. gadam
jāsamazinās
par 45 %,
salīdzinot ar 2010.
gada līmeni

13 RĪCĪBA KLIMATA JOMĀ

Klimata pārmaiņas šobrīd ietekmē visas valstis visos kontinentos. Tās grauj valstu ekonomiku un ietekmē cilvēku un sabiedrības dzīvi, valstīm tās izmaksā dārgi šodien un izmaksās vēl vairāk rīt. Laika apstākļu norises mainās, jūras līmenis paaugstinās, laika apstākļi kļūst ekstrēmāki, un siltumnīcefekta gāzu emisijas līmenis šobrīd ir augstākais vēsturē. Ja nerīkosimies, planētas vidējais virsmas temperatūras pieaugums šajā gadsimtā varētu pārsniegt 3 grādus pēc Celsija. Visvairāk tiek skarti nabadzīgākie un visneaizsargātākie cilvēki.

Tagad ir pieejami iespējami lēti un visaptveroši risinājumi, lai valstis ātri varētu pāriet uz ekoloģiski tīrāku un noturīgāku ekonomiku. Pārmaiņu temps paātrinās, jo arvien vairāk cilvēku pievēršas atjaunojamajās enerģijas izmantošanai un virknei citu pasākumu, kas ļaus samazināt emisijas un palielinās pielāgošanās mēģinājumus. Klimata pārmaiņas tomēr ir globāls izaicinājums, kas neievēro valstu robežas. Šis jautājums prasa risinājumus, kas jāaskaņo starptautiskā līmenī, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm virzīties uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni.

13 RĪCĪBA KLIMATA JOMĀ

Lai stiprinātu globālo reakciju uz klimata pārmaiņu apdraudējumu, Pušu konferences [\(COP\) 21. sesijā](#) Parīzē pasaules valstis apstiprināja [Parīzes nolīgumu](#), kas stājās spēkā 2016. gada novembrī. Līgums paredz, ka visas valstis vienojās strādāt, lai ierobežotu globālo temperatūras paaugstināšanos daudz mazāk nekā par 2 grādiem pēc Celsija. 2018.gada aprīlī 175 līgumslēdzējas puses bija ratificējušas Parīzes nolīgumu, un 10 jaunattīstības valstis pirmo reizi iesniedza savus nacionālos adaptācijas plānus klimata pārmaiņu novēršanai.

Kāds ir mērķis?

Steidzami rīkoties, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi.

Kāpēc?

Tā kā siltumnīcefekta gāzu līmenis turpina pieaugt, klimata pārmaiņas notiek daudz ātrāk nekā paredzēts, un to ietekme ir acīmredzama visā pasaulē. Risinot klimata pārmaiņu problēmas, mēs varam izveidot ilgtspējīgu pasauli ikvienam. Bet mums jārīkojas tagad.

Vai klimata pārmaiņas patiešām ietekmē cilvēku dzīvi?

Jā. Nelabvēlīgi laika apstākļi un jūras līmeņa celšanās ietekmē cilvēkus un viņu īpašumus attīstītajās un jaunattīstības valstīs. Sākot no mazā lauksaimnieka Filipīnās līdz uzņēmējam Londonā klimata pārmaiņas skar ikvienu, jo īpaši nabadzīgos un neaizsargātos, kā arī atstumtās/ marginalizētās iedzīvotāju grupas, piemēram, sievietes, bērnus un vecāka gadagājuma cilvēkus.

Kas notiks, ja mēs nerīkosimies?

Kas notiks, ja mēs nerīkosimies? Ja netiks kontrolētas, klimata pārmaiņas izraisīs vidējās globālās temperatūras paaugstināšanos par 3°C un nelabvēlīgi ietekmēs visas ekosistēmas. Mēs jau redzam, kā klimata pārmaiņas spēj intensificēt vētras un dabas katastrofas, kā arī izraisīt, piemēram, pārtikas un ūdens trūkumu, kas savukārt var novest pie konfliktiem. Bezdarbība mums izmaksās daudz vairāk nekā tad, ja mēs rīkosimies tagad. Mums ir iespēja izvēlēties tādus risinājumus, kuri radīs vairāk darbavietu, lielāku labklājību un labāku dzīvi visiem, vienlaikus samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un veidojot noturību pret klimata pārmaiņām.

Vai varam atrisināt šo problēmu, vai arī ir jau par vēlu rīkoties?

Lai cīnītos ar klimata pārmaiņām, mums ir jāpieliek ievērojami lielāka piepūle. Visā pasaulē vērojama samērā liela aktivitāte - investīcijas atjaunojamajā enerģijā ir strauji pieaugušas. Bet vēl ir daudz darāmā. Pasaulei ir jāpārveido enerģētikas, rūpniecības, transporta, pārtikas, lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmas, lai nodrošinātu to, ka mēs spētu panākt globālās temperatūras paaugstināšanās ierobežojumu daudz mazāk nekā par 2°C, iespējams pat tikai par 1,5°C. 2015. gada decembrī pasaule spēra pirmo nozīmīgo soli, parakstot Parīzes nolīgumu, kurā visas valstis apņēmas rīkoties, lai novērstu klimata pārmaiņas. Daudzi uzņēmumi un investori arī apņemas samazināt savas ražošanas emisijas ne tikai tāpēc, ka tā ir pareiza rīcība, bet arī tāpēc, ka tā ir saprātīga rīcība attiecībā uz ekonomiku un uzņēmējdarbību.

Cik izmaksātu šīs problēmas atrisināšana?

Kopumā valsts un privātā sektora ieguldījumiem ekoloģiski tīras enerģijā ražošanā līdz 2030. gadam jāsasniedz vismaz 1 triljonu ASV dolāru gadā un vairāk, lai izveidotu noturību pret klimata pārmaiņām. Tas izklausās daudz, taču ņemiet vērā, ka no 2016. gadā pasaules energoapgādē ieguldītajiem 1,7 triljoniem ASV dolāru gandrīz 70% bija saistīti ar fosilā kurināmā izmantošanu. Taču arvien vairāk valdības un uzņēmumi atklāj, ka ieguldījumi atjaunojamajā enerģijā un ilgtspējīgā attīstībā atmaksājas. Turklāt - seku mazināšanas izmaksu aprēķinos netiek ņemtas vērā klimata pārmaiņu samazināšanas priekšrocības. Tās ietver tīrāku gaisu, lielāku pārtikas drošību, labāk apdzīvojamas pilsētas un labāku veselību. Tikai 6 miljardu ASV dolāru investīcijas katastrofu riska samazināšanai nākamo 15 gadu laikā radītu kopējo labumu 360 miljardu ASV dolāru apmērā attiecībā uz novērstajiem zaudējumiem šo investīciju darbības laikā.

Ko es varu darīt?

Ir daudz lietu, ko katrs no mums var darīt kā indivīds. Lai uzzinātu, ko varat darīt, dodieties uz: <https://www.un.org/en/actnow>

Lasiet vairāk par ANO pasākumiem klimata pārmaiņu jomā:
<https://www.un.org/en/climatechange>

Globālā vidējā
temperatūra 2018. gadā
bija aptuveni par
1°C augstāka
nekā pirms-rūpniecības
laikmeta līmeņa

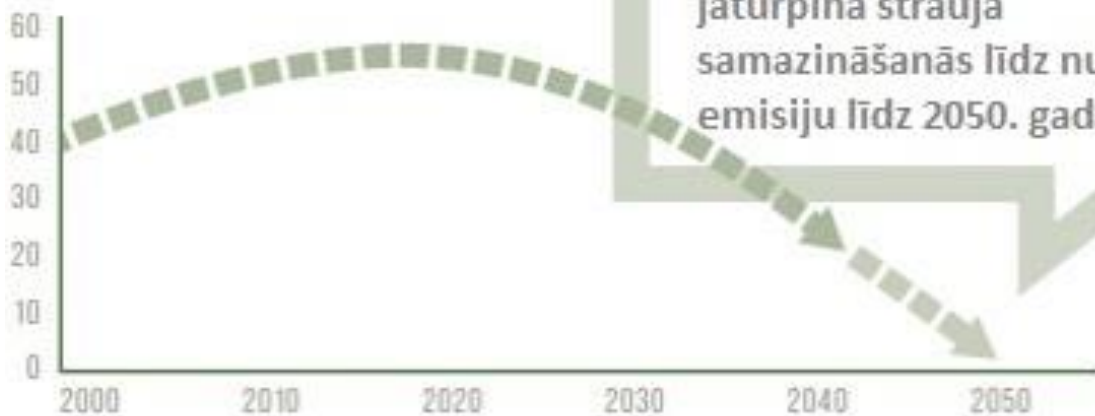

186
līgumslēdzējpusēs
ir ratificējušas
Parīzes
 nolīgumu

Ar klimatu saistītas un ģeofiziskas dabas
katastrofas no 1998. līdz 2017. gadam
prasīja aptuveni 1,3 miljonus cilvēku

Atmosfēras CO₂
koncentrācija ir
146% no
pirms-rūpniecības
laikmeta līmeņa
(2017.g.)

Lai ierobežotu globālo
sasilšanu par 1,5°C,
globālajām oglekļa
emisijām līdz
2030.gadam
jāsamazinās līdz 55%
no 2010. gada līmeņa un
jāturpina strauja
samazināšanās līdz nullei
emisiju līdz 2050. gadam

Neskatoties uz globālā klimata
finansējuma pieaugumu par
17% (2015. – 2016.g.),
salīdzinot ar 2013. – 2014.g.,

**investīcijas
fosilajā
kurināmajā**
turpina būt lielākas
nekā investīcijas
klimata aktivitātēs

Skaitļi un fakti

- Līdz 2018.gada aprīlim 175 līgumslēdzējpusēs bija ratificējušas Parīzes nolīgumu, un 168 līgumslēdzējpusēs bija darījušas zināmu savu pirmo valsts noteikto ieguldījumu ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām sekretariātā.
- Līdz 2018.gada aprīlim 10 jaunattīstības valstis bija sekmīgi pabeigušas un iesniegušas savu pirmo nacionālo klimata pārmaiņu adaptācijas plānu.
- Attīstīto valstu pārstāvji turpina veiksmīgi darboties, lai līdz 2020.gadam ik gadu kopīgi mobilizētu 100 miljardus dolāru klimata pārmaiņu seku mazināšanas pasākumiem.

Skaitļi un fakti

Pateicoties Klimata pārmaiņu starpvaldību padomei, mēs zinām:

- **No 1880.g. līdz 2012. gadam vidējā globālā temperatūra palielinājās par 0,85°C.** Faktiski, temperatūrai paaugstinoties par 1°C grādu, graudu raža samazinās par aptuveni 5 procentiem. Kukurūzas, kviešu un citu galveno laukaugu kultūru raža ir ievērojami samazinājusies globālās sasilšanas rezultātā – globālā līmenī 40 megatonnas ik gadu, laikā no 1981. līdz 2002. gadam.
- **Okeāni ir sasiluši, sniega un ledus daudzums ir samazinājies un jūras līmenis ir paaugstinājies.** No 1901. līdz 2010. gadam pasaules vidējais jūras līmenis pieauga par 19 cm, jo okeāni paplašinājās sasilšanas un ledus kušanas dēļ. Kopš 1979. gada Arktikas jūras ledus apjoms ir samazinājies katru desmitgadi, katrus desmit gadus zaudējot 1,07 miljonus km² ledus platības.

Skaitļi un fakti

- Ņemot vērā pašreizējo siltumnīcefekta gāzu koncentrāciju un notiekošās emisijas, iespējams, ka līdz šī gadsimta beigām globālās temperatūras pieaugums saskaņā ar visiem scenārijiem, izņemot vienu, pārsniegs $1,5^{\circ}\text{C}$ salīdzinājumā ar 1850. - 1900. gadu. Pasaules okeāni turpina sasilt un ledus kušana turpināsies. Tiek prognozēts, ka līdz 2065. gadam vidējais jūras līmeņa pieaugums būs 24–30 cm un līdz 2100. gadam 40–63 cm. Lielākā daļa klimata pārmaiņu aspektu saglabāsies daudzus gadsimtus, pat ja emisijas tiks pārtrauktas.
- Kopš 1990. gada oglekļa dioksīda (CO_2) emisijas pasaulē ir pieaugušas gandrīz par 50 procentiem.
- Emisijas no 2000. līdz 2010. gadam pieauga straujāk nekā katrā no trim iepriekšējām desmitgadēm.
- Pielietojot plašas tehnoloģiskās iespējas un mainot cilvēku uzvedību joprojām pastāv iespēja ierobežot vidējās globālās temperatūras pieaugumu līdz diviem grādiem pēc Celsija virs pirms-rūpniecības laikmeta līmeņa.
- Ievērojamas institucionālās un tehnoloģiskās pārmaiņas nodrošinās labāku iespēju nekā jebkad agrāk, ka globālā sasilšana nepārsniegs šo sliekšni.

13. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

13.1. Stiprināt noturību un spēju pielāgoties klimata apdraudējumiem un dabas katastrofām visās valstīs.

13.2. Integrēt klimata pārmaiņu pasākumus valstu politikā, stratēģijās un plānošanā.

13.3. Uzlabot izglītību, sabiedrības informētību, cilvēku un institucionālās iespējas klimata pārmaiņu ierobežošanas, adaptācijas, ietekmes mazināšanas un agrīnās/preventīvās apzināšanas jomā.

13.A Īstenot Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām attīstīto valstu pušu apņemšanos sasniegt mērķi līdz 2020.gadam ik gadu no visiem avotiem kopīgi mobilizēt 100 miljardus ASV dolāru, lai apmierinātu jaunattīstības valstu vajadzības saistībā ar nozīmīgiem seku mazināšanas pasākumiem un to realizācijas kontroli, un pēc iespējas ātrāk pilnībā aktivizēt Zaļā klimata fondu, veicot tā kapitalizāciju.

13. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

13.B Veicināt mehānismus, lai palielinātu kapacitāti efektīvai ar klimata pārmaiņām saistītai plānošanai un pārvaldībai vismazāk attīstītajās valstīs un mazo salu jaunattīstības valstīs, tostarp koncentrējoties uz sievietēm, jauniešiem un vietējām un marginalizētām iedzīvotāju kopienām.

*Atzīstot, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām ir primārais starptautiskais starpvaldību forums sarunām par globālu reakciju uz klimata pārmaiņām.

Uzzini vairāk

- [UN and climate change site](#)
- [UN Framework on the Convention on Climate Change](#)
- [World Meteorological Organization](#)
- [UN Population Fund](#)
- [UN Environment – Climate Change](#)
- [Intergovernmental panel on Climate Change](#)
- [FAO – Climate](#)

Lai uzzinātu vairāk par mērķi #13 un pārējiem ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, apmeklē:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

